

Sygn. akt I C 1730/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 kwietnia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Kaliszu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Jacek Chmura

Protokolant: protokolant sądowy Anna Więclaw

po rozpoznaniu w dniu 02 kwietnia 2014 r. w Kaliszu

na rozprawie

sprawy z powództwa: M. N. (1);

przeciwko: M. N. (2), T. N.;

o nakazanie

I. oddala powództwo;

II. kosztami postępowania obciąża powódkę M. N. (1) częściowo i z tego tytułu zasądza od niej na rzecz pozwanych M. N. (2) i T. N. solidarnie kwotę 3617 zł (trzy tysiące sześćset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

III. w pozostałym zakresie nie obciąża powódki kosztami postępowania.

UZASADNIENIE

Pozwem złożonym w dniu 23 września 2013 r. do Sądu Rejonowego w Ostrowie Wielkopolskim M. N. (1) wniosła o nakazanie pozwanym M. N. (2) i T. N. złożenia oświadczenia woli, którego treścią będzie dokonanie darowizny na jej rzecz lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w budynku nr (...) przy ul. (...) w O. wraz z udziałem wynoszącym 4331/246350 części w częściach wspólnych budynku i prawie własności gruntu o obszarze 0,25.12 ha, o wartości 105.000,00 zł, dla którego Sąd Rejonowy w Ostrowie Wielkopolskim V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...). Ponadto powódka wniosła o zasądzenie od pozwanych solidarnie na jej rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, a także o zwolnienie jej od ponoszenia kosztów sądowych. Jednocześnie powódka złożyła wniosek o udzielenie zabezpieczenia roszczenia poprzez wydanie postanowienia o wpisie w dziale III księgi wieczystej Kw nr (...) ostrzeżenia o toczącym się postępowaniu. W uzasadnieniu pozwu wskazano, iż w § 3 aktu notarialnego z dnia 4 czerwca 2008 r. pozwani oświadczyli, że zobowiązują się dokonać darowizny lokalu mieszkalnego położonego w O. przy ul. (...) na rzecz swojego ojca/ teścia F. N. w terminie do 31 sierpnia 2013 r. F. N. zmarł 27 lipca 2009 r., a spadek po nim na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Ostrowie Wielkopolskim z dnia 28 stycznia 2010 r. nabyła w całości żona zmarłego – powódka M. N. (1). Postanowienia aktu notarialnego z dnia 4 czerwca 2008 r. zawierają najistotniejsze elementy przyrzeczonej umowy darowizny, a pozwani odmawiają jej zawarcia i przeniesienia własności nieruchomości na powódkę, która zgłaszała im wolę stawienia się do aktu notarialnego i wypełnienia postanowień umowy przedwstępnej (k. 2-3).

Postanowieniem z dnia 30 września 2013 r. Sąd Rejonowy w Ostrowie stwierdził swoją niewłaściwość rzeczową i przekazał sprawę według właściwości do Sądu Okręgowego w Kaliszu (k. 28).

W odpowiedzi na pozew pozwani M. N. (2) i T. N. domagali się oddalenia powództwa i zasądzenia od powódki na ich rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Uzasadniając stanowisko pozwani wskazali, iż zamiarem stron umowy z dnia 4 czerwca 2008 r. było wyłącznie zabezpieczenie osobistych potrzeb mieszkaniowych F. N., będącego ojcem T. N. i teściem M. N. (2). Świadczy o tym fakt zawarcia umowy zobowiązującej do dokonania darowizny jednocześnie z umową ustanowienia służebności mieszkania na rzecz konkretnie określonej osoby. Pozwany T. N. nie jest synem powódki M. N. (1), jak również dla M. N. (2) jest ona obcą osobą. Zdaniem pozwanych ze względu na ściśle osobisty charakter, roszczenie o zawarcie umowy darowizny przedmiotowego lokalu nie weszło w skład spadku po F. N., stąd też wystąpienie przez powódkę – spadkobierczynię F. N. – z takim roszczeniem, było całkowicie bezzasadne (k. 67-69).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

F. N. był ojcem dwóch synów, w tym pozwanego T. N.. W 1980 r. kiedy pozwany miał 9 lat zmarła jego matka. Po śmierci żony F. N. opuścił synów i zawarł związek małżeński z powódką M. N. (1). F. N. od śmierci pierwszej żony nie interesował się dziećmi i nie utrzymywał z nimi kontaktu pomimo, iż zarówno F. N. i jego synowie mieszkali w tym samym mieście. Powódka również nigdy nie przejawiała zainteresowania dziećmi swojego męża i nigdy nimi się nie zajmowała. Pozwanego i jego brata wychowywali dziadkowie – rodzice ich matki – ustanowieni jako rodzina zastępcza. Dziadkowie pozwanego wraz z wnukami mieszkali w komunalnym lokalu mieszkalnym nr (...), stanowiącym własność (...) w O., położonym w O. przy ul. (...). T. N. zawarł związek małżeński z pozwaną M. N. (2) i razem zamieszkali w tym mieszkaniu. **dowód: zeznania pozwanej M. N. (2) – nagranie (00:07:12-00:08:27, 00:18:43-00:19:33, 00:22:02) płyta – k. 97, zeznania pozwanego T. N. – nagranie (00:24:19-00:27:17, 00:31:22-00:31:47) płyta – k. 97.**

Około 2004/2005 roku po dwudziestu kilku latach F. N. postanowił wznowić relacje rodzinne z pozwanym. F. N. chciał pojednać się z synem. Do pierwszego spotkania ojca z pozwanym doszło w K. za pośrednictwem kuzynki F. N.. Odnowienie kontaktu z ojcem ucieszyło pozwanego i chciał on kontynuować tę relację. Od tego czasu pozwany spotykał się z ojcem, często z nim rozmawiał. Mężczyźni pozostawali w dobrych relacjach. F. N. uczestniczył w uroczystości Pierwszej Komunii Świętej swojej wnuczki - córki pozwanych. W czasie rozmów F. N. zwierzał się synowi. Mówił mu, że nie układa mu się w związku z powódką, u której mieszkał. F. N. żalił się, że w razie kłótni z żoną nie ma swojego azylu – mieszkania, gdzie mógłby samodzielnie mieszkać. Pozwani postanowili udostępnić ojcu-teściowi mieszkanie przy ul. (...), które wtedy było niezamieszkane. W tym czasie pozwani kupili dom jednorodzinny, do którego się przeprowadzili z mieszkania przy ul. (...). Wcześniej wykupili od (...) na własność mieszkanie i je wyremontowali. F. N. przekazał synowi kwotę 50.000 zł na remont domu. Była to jedyna kwota jaką pozwani od niego dostali. **dowód: zeznania pozwanej M. N. (2) – nagranie (00:26:57,00:27:57-00:29:48) płyta – k. 97, zeznania pozwanego T. N. – nagranie (00:24:19-00:38:43, 00:33:18, 00:34:54-00:35:52, 00:37:30) płyta – k. 97.**

W dniu 4 czerwca 2008 r. przed notariuszem V. Z. w Kancelarii Notarialnej w O., w akcie notarialnym zapisanym za Repertorium (...), pozwani M. N. (2) i T. N. ustanowili na rzecz F. N. dożywotnio i nieodpłatnie służebność osobistą mieszkania na nieruchomości stanowiącej lokal mieszkalny nr (...), położonej w O. przy ul. (...), na trzecim piętrze budynku, składającej się z dwóch pokoi, kuchni, łazienki, przedpokoju oraz pomieszczenia przynależnego w piwnicy, o łącznej powierzchni użytkowej 43,31 m⁽²⁾, dla której Sąd Rejonowy w Ostrowie Wielkopolskim prowadzi księgę wieczystą nr (...) wraz z udziałem wynoszącym 4331/246350 części w częściach wspólnych budynku i prawie własności gruntu o obszarze 0.25.12 zapisanego w księdze wieczystej nr (...). Przedmiotowa służebność osobista mieszkania polegała na prawie samodzielnego korzystania przez uprawnionego z całego mieszkania oraz z urządzeń, narzędzi i instalacji znajdujących się w lokalu, wraz z prawem swobodnego poruszania się po całej nieruchomości wspólnej. W tym samym akcie notarialnym pozwani zobowiązali się dokonać na rzecz F. N. darowizny przedmiotowego lokalu mieszkalnego, stanowiącego odrębną nieruchomość, w terminie do dnia 31 sierpnia 2013 r. Pozwany chciał darować

mieszkanie wyłącznie ojcu, a wspólnie z pozwaną ustalili 5 letni okres na zawarcie przedmiotowej umowy darowizny mieszkania, ponieważ pomimo łączących więzów krwi, ze względu na długoletni brak kontaktów, F. N. był zasadniczo dla niego osobą obcą i chciał go bliżej poznać. Pozwani nie chcieli, aby powódka miała jakiegokolwiek prawa do mieszkania darowanemu F. N.. Powódka nigdy nie nawiązała bliskich relacji rodzinnych z pozwanymi. **dowód: zeznania pozwanej M. N. (2) – nagranie (00:11:21) płyta – k. 97, zeznania pozwanego T. N. – nagranie (00:28:58-00:30:33, 00:31:47) płyta – k. 97, umowa z dnia 04.06.2008 r. – k. 17-18, odpis księgi wieczystej (...) – k. 19-21.**

Po ustanowieniu służebności F. N. zamieszkiwał przez pewien czas w mieszkaniu przy ul. (...). Pozwany pomógł mu przewieźć do tego mieszkania meble. Później F. N. wynajął to mieszkanie i zamieszkał ponownie z powódką. Pozwani nie mieli pretensji do F. N. o to, że dysponował mieszkaniem i je wynajął. Pozwani nadal utrzymywali relacje z F. N. i kiedy go odwiedzali sporadycznie spotykali się z powódką. Pozwany odwiedzał ojca w mieszkaniu powódki jak też podczas pobytu ojca w szpitalu. Codziennie rozmawiał z nim telefonicznie. W rozmowach z pozwanymi F. N. nie wspominał nigdy o spadku i testamencie. **dowód: zeznania pozwanej M. N. (2) – nagranie (00:14:54-00:17:39, 00:20:10, 00:22:37) płyta – k. 97, zeznania pozwanego T. N. – nagranie (00:34:04, 00:38:05-00:38:43) płyta – k. 97.**

F. N. zmarł 27 lipca 2009 r. w O.. Pozwany dowiedział się o śmierci ojca dopiero, gdy zadzwonił do powódki, aby umówić się na kolejne spotkanie z chorym ojcem. Powódka z własnej inicjatywy nie zawiadomiła pozwanych o śmierci męża. **dowód: zeznania pozwanej M. N. (2) – nagranie (00:23:36-00:24:19) płyta – k. 97, zeznania pozwanego T. N. – nagranie (00:34:23) płyta – k. 97.**

Postanowieniem z dnia 28 stycznia 2010 r. Sąd Rejonowy w Ostrowie Wielkopolskim w sprawie sygn. akt I Ns 1069/09 stwierdził, że spadek po F. N. zmarłym dnia 27 lipca 2009 r. w O., to jest w miejscu swojego stałego i ostatniego miejsca zamieszkania, z mocy testamentu ustnego z dnia 26 czerwca 2009 r. otwartego i ogłoszonego w Sądzie Rejonowym w Ostrowie Wielkopolski w dniu 28 stycznia 2010 r. w sprawie I Ns 1069/2009, nabyła żona M. N. (1) w całości. Informacja o testamencie F. N. była dla pozwanego dużym zaskoczeniem i nie wiedział dlaczego ojciec nie powołał go do spadku. **dowód: zeznania pozwanego T. N. – nagranie (00:36:13-00:37:03) płyta – k. 97, postanowienie z dnia 28.01.2010 r. – k. 22.**

Pismami z dnia 2 września 2013 r. powódka, reprezentowana przez pełnomocnika, wezwała pozwanych do zawarcia przyrzeczonej w umowie z dnia 4 czerwca 2008 r. umowy darowizny poprzez przeniesienie na jej rzecz własności lokalu mieszkalnego nr (...) w budynku nr (...) przy ul. (...) w O. wraz z udziałem wynoszącym 4331/246350 części w częściach wspólnych budynku i prawie własności gruntu o obszarze 0,25.12 ha, w nieprzekraczalnym terminie do 14 września 2013 r. Przedmiotowe wezwania zostały doręczone pozwanym w dniu 4 września 2013 r. W odpowiedzi na wezwanie powódki pozwani, reprezentowani przez pełnomocnika, w piśmie z dnia 12 września 2013 r. odmówili przeniesienia własności przedmiotowego lokalu mieszkalnego na powódkę uznając jej roszczenie za całkowicie bezzasadne. **dowód: wezwania – k. 23-26, pismo pozwanych – k. 27.**

Sąd ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie wskazanych dowodów, których wiarygodność nie budziła wątpliwości. Z uwagi na nieusprawiedliwioną nieobecność powódki na rozprawie w dniu 2 kwietnia 2014 r., pomimo prawidłowego zawiadomienia o terminie rozprawy, a także wobec cofnięcia wniosku przez pełnomocnika powódki o jej przesłuchanie, Sąd przeprowadził dowód z przesłuchania stron ograniczając go do przesłuchania pozwanych z pominięciem przesłuchania powódki.

Sąd zważył, co następuje:

W niniejszej sprawie powódka jako spadkobierca F. N., tytułem roszczeń nabytych w drodze dziedziczenia, domagała się nakazania pozwanym wykonania przedwstępnej umowy darowizny lokalu mieszkalnego, stanowiącego odrębną nieruchomość, położonego w O. przy ul. (...), wraz z udziałem wynoszącym 4331/246350 części w częściach wspólnych budynku i prawie własności gruntu o obszarze 0,25.12 ha, dla którego Sąd Rejonowy w Ostrowie Wielkopolskim V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...), zgodnie ze zobowiązaniem pozwanych zawartym

w umowie ustanawiającej służebność osobistą mieszkania na tej nieruchomości, na rzecz zmarłego F. N., w akcie notarialnym z dnia 4 czerwca 2008 r. zapisanym za numerem Repertorium (...) przed notariuszem V. Z. w Kancelarii Notarialnej w O.. Pozwani negowali roszczenie powódki twierdząc, że zobowiązanie do dokonania darowizny przedmiotowego lokalu mieszkalnego miało tylko i wyłącznie na celu zabezpieczenie osobistych potrzeb mieszkaniowych F. N.. Zdaniem pozwanych ze względu na ściśle osobisty charakter, roszczenie o zawarcie umowy darowizny przedmiotowego lokalu nie weszło w skład spadku po F. N..

W pierwszej kolejności należało zważyć, iż treść § 3 umowy z dnia 04 czerwca 2008 r. stanowi umowę przedwstępną darowizny na rzecz F. N. nieruchomości w postaci odrębnej własności lokalu mieszkalnego. Umowa ta – zgodnie z art. 389 k.c. zawiera istotne postanowienia umowy przyrzeczonej, w postaci określenia stron i przedmiotu darowizny. Umowa przedwstępna określiła również termin wykonania umowy przyrzeczonej na dzień 31.08.2013 r. Należy podkreślić, iż umowa przedwstępna została zawarta w formie aktu notarialnego, spełniając wymóg z art. 158 k.c. Tym samym zachodziły przesłanki z art. 390 § 2 k.c. do powstania po stronie F. N. wobec pozwanych T. i M. N. (2) roszczenia o wykonanie umowy przedwstępnej i zawarcie przyrzeczonej umowy darowizny.

F. N. zmarł w 2009 r., przed zawarciem umowy przyrzeczonej i przed upływem terminu do jej zawarcia.

Wobec rozbieżnych stanowisk stron w tym przedmiocie, w pierwszej kolejności należy wyjaśnić czy roszczenie o wykonanie umowy przedwstępnej i zawarcie umowy darowizny weszło w skład spadku po F. N..

Zgodnie z art. 922 § 1 k.c. prawa i obowiązki majątkowe zmarłego przechodzą z chwilą jego śmierci na jedną lub kilka osób stosownie do przepisów księgi niniejszej. Stosownie do treści art. 922 § 2 k.c. nie należą do spadku prawa i obowiązki zmarłego ściśle związane z jego osobą, jak również prawa, które z chwilą jego śmierci przechodzą na oznaczone osoby niezależnie od tego, czy są one spadkobiercami. Z cytowanego przepisu wynika, iż spadek to ogół praw i obowiązków należących do spadkodawcy w chwili jego śmierci i przechodzących na jego następców prawnych. Spadkobierca (spadkobiercy) w zasadzie wchodzi w sytuację prawną, w jakiej pozostawał spadkodawca. Dziedziczeniu podlegają prawa i obowiązki wynikające ze stosunków cywilnoprawnych. Na spadkobierców przechodzi m.in. roszczenie odszkodowawcze oraz odpowiadający mu obowiązek, wynikający z art. 390 § 1, a także roszczenie o zawarcie umowy przyrzeczonej i odpowiadający mu obowiązek zawarcia takiej umowy (art. 390 § 2). Nie wchodzi w skład spadku prawa i obowiązki wynikające z innych stosunków prawnych, takich jak: karnoprawnych, administracyjnych, finansowoprawnych. Do spadku nie należą: prawa i obowiązki zmarłego mające charakter niemajątkowy (np. dobra osobiste), ściśle związane z osobą zmarłego (np. roszczenia alimentacyjne, uprawnienie do renty), obowiązki majątkowe związane ściśle z osobą spadkodawcy (ich wykonanie uzależnione jest od osobistych przymiotów zobowiązanego), obowiązki przechodzące na określone osoby, niezależnie od tego czy są spadkobiercami (np. prawa i obowiązki wynikające z umowy najmu mieszkania przechodzą na osoby bliskie najemcy, które z nim mieszkały w chwili jego śmierci)/por. komentarz do art. 922 k.c. [w:] Komentarz do Kodeksu cywilnego. Księga czwarta. Spadki., pod red. E. Skowrońskiej – Bocian, seria Wielkie Komentarze, Wyd. LexisNexis, Wydanie 9, Warszawa 2008, str. 12-14, 27/. W skład spadku wchodzi zatem wierzytelności wynikające ze stosunków umownych, bezpodstawnego wzbogacenia, czynów niedozwolonych, w których to stosunkach uprawnionym wierzycielem był spadkodawca, na przykład roszczenie o wykonanie umowy, zawarcie umowy w wykonaniu umowy przedwstępnej, prawo do odstąpienia od umowy, zatrzymania zadatku, zwrotu korzyści z bezpodstawnego wzbogacenia, roszczenie o naprawienie szkody majątkowej z tytułu czynu niedozwolonego, prawo pierwokupu. Nie powinno też budzić wątpliwości, że w skład spadku wchodzi także ekspektatywa wierzytelności, która jest prawem podmiotowym o charakterze majątkowym (por. komentarz do art. 922 k.c. [w:] Kodeks cywilny., t. IV., Spadki, pod red. A. Kidyby, WKP 2012).

Przekładając powyższe rozważania na ustalenia faktyczne poczynione w sprawie stwierdzić należy, iż roszczenie o wykonanie umowy przedwstępnej i zawarcie umowy darowizny dotyczącej lokalu mieszkalnego, przyrzeczonej F. N. w umowie z dnia 4 czerwca 2008 r. weszła w skład spadku po nim. Zdaniem sądu nie ulega wątpliwości, iż roszczenie o wykonanie umowy przyrzeczonej w niniejszej sprawie jest roszczeniem majątkowym i jako takie wchodzi w skład spadku po F. N.. Spadek ten w całości nabyła, na podstawie testamentu ustnego powódka M. N. (1).

Nie ulega zatem wątpliwości, iż powódce M. N. (1), jako spadkobierczyni F. N. przysługiwało skuteczne wobec pozwanych roszczenie z art. 390 § 2 k.c. o zawarcie przyrzeczonej umowy darowizny, i pozew w niniejszej sprawie realizował to roszczenie powódki.

Zarzuty pozwanych, oparte na tym, że roszczenie o zawarcie umowy przyrzeczonej, jako roszczenie ściśle osobiste wygasło wraz ze śmiercią F. N. nie mogły z tych przyczyn zostać uwzględnione.

W tym miejscu stwierdzić należy, iż przeprowadzona w sprawie analiza sytuacji faktycznej stron nie pozwala jednak uwzględnić roszczenie powódki, gdyż zdaniem Sądu roszczenie to stanowi nadużycie prawa, a rozstrzygnięcie zgodne z żądaniem byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Pomimo, iż strona pozwana nie zgłosiła wobec roszczenia powódki zarzutu nadużycia prawa powołując się na art. 5 k.c. zauważyć trzeba, iż powszechnie przyjmuje się, że treść art. 5 k.c. powinna być brana przez sąd pod uwagę w każdej sprawie, niezależnie od tego, czy strony powołują się na nadużycie prawa. Jest ono przecież przejawem tzw. bezprawia cywilnego i jako takie decyduje o prawnej zasadności roszczenia strony. Stan nadużycia prawa powstaje jedynie wówczas, gdy zachowanie się podmiotu prawa cywilnego jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego lub społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa. Stan nadużycia prawa dotyczy oczywiście jedynie konkretnego ściśle określonego zachowania podmiotu uprawnionego. Ustalenie nadużycia prawa (a więc czynu bezprawnego) oznacza przecież to, że stronie nie przysługuje w ogóle uprawnienie, na które się powołuje. Właśnie dlatego sąd obowiązany jest uwzględnić nadużycie prawa z urzędu. W tym znaczeniu nadużycie prawa jako okoliczność uwzględniana przez sąd z urzędu nie stanowi zarzutu w znaczeniu materialnoprawnym. Dla odmowy udzielenia ochrony prawnej znaczenie ma istniejący stan nadużycia prawa. Zatem sprzeczność zachowania się podmiotu uprawnionego z kryteriami nadużycia prawa zachodzić musi w momencie orzekania przez sąd (por. monografia „Nadużycie prawa w polskim prawie cywilnym”, aut. Tomasz Justyński, Zakamycze 2000, str. 124-126). Rozpoznając niniejszą sprawę Sąd uwzględnił z urzędu zarzut nadużycia prawa z art. 5 k.c., w myśl którego, nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony.

Zasady współżycia społecznego są "szczególnymi regułami postępowania w życiu społecznym" (S. Grzybowski (w:) System prawa cywilnego, t. I, s. 98). Nie są to reguły prawne, a w każdym razie przepisy nie odwołują się do zasad współżycia społecznego, które są zarazem obowiązującymi normami prawnymi. Teza ta wynika z założeń ogólnych wskazujących cel klauzul generalnych; chodzi wszak o otwieranie systemu prawnego na wartości pozaprawne. Powszechnie uznaje się związek zasad współżycia społecznego z regułami moralnymi. Dla wielu autorów zasady współżycia społecznego są po prostu normami moralnymi, przy czym chodzi o normy regulujące stosunki międzyludzkie. Przykładowo, A. Szpunar przyjmuje, że są to "ogólnie uznane normy moralne, zawierające reguły postępowania w stosunkach między ludźmi", a nie stosunek człowieka do samego siebie. Nie wszystkie zatem normy moralne mają walor zasad współżycia społecznego. Te ostatnie przedstawiają się jednak jako podzbiór całkowicie zawarty w zbiorze norm moralnych. (patrz: Małgorzata Pyziak-Szafnicka, Komentarz do art.5 k.c. w LEX).

Jak wynika z ustaleń faktycznych, od śmierci pierwszej żony F. N. nie utrzymywał z pozwanym i jego bratem żadnych relacji mimo, że mieszkali w tym samym mieście. Synów F. N. wychowali rodzice jego zmarłej żony w mieszkaniu, które jest przedmiotem roszczenia powódki w niniejszym postępowaniu. Dopiero po dwudziestu kilku latach F. N. postanowił wznówić relacje rodzinne z synem, co spotkało się akceptacją pozwanego. Wymaga zauważenia, że zarówno pozwanym jak i F. N. zależało na odbudowaniu dobrych relacji, dlatego wychodząc naprzeciw prośbom ojca i teścia, pozwani zamierzali darować mu mieszkanie, w którym T. N. się wychował. Ustanowienie służebności osobistej mieszkania na rzecz F. N. i zobowiązanie do zawarcia w przyszłości umowy darowizny lokalu mieszkalnego na jego rzecz było wspaniałomyślnym, szlachetnym gestem ze strony pozwanych pomimo, że pozwany mógł w dalszym ciągu odczuwać żal do ojca za to, że porzucił go i jego brata w dzieciństwie, czym naruszył obowiązek wychowania własnych dzieci. Należy podkreślić, iż F. N. zachował się w stosunku do pozwanych – syna i synowej szczególnie nieojjalnie. Przedstawił im swoją sytuację życiową w sposób nieprawdziwy. Po uzyskaniu prawa do lokalu mieszkalnego na podstawie ustanowionej służebności mieszkania i pomocy pozwanego w jego urządzeniu, F. N. mieszkanie to wynajął.

Nie miał zatem faktycznej potrzeby korzystania z tego mieszkania, jako swojego „azyłu” w okresach nieporozumień z żoną. Nie poinformował pozwanego o zamiarze ustanowienia jedynym spadkobiercą swej aktualnej żony – powódki M. N. (1).

Powódka M. N. (1), będąc żoną F. N. nigdy nie utrzymywała relacji rodzinnych z pozwanymi, jak też nie utrzymuje ich do dnia dzisiejszego. Świadczy o tym najbardziej przykład braku powiadomienia pozwanego o śmierci jego ojca. Powódka była i jest nadal dla pozwanych osobą obcą. Powódka nigdy nie była dla pozwanych członkiem rodziny. Po związaniu się z F. N. powódka nie przejawiała zainteresowania jego małoletnimi synami, a także nie wzbudziła w mężu potrzeby realizowania obowiązków rodzicielskich wobec własnych dzieci. Ponadto należy zwrócić również uwagę na fakt, iż powódka nie jest osobą bezdomną i ma zapewnione warunki mieszkaniowe. Jak wynika z przedłożonego przez nią do sprawy oświadczenia o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania (k. 7-10), powódka jest właścicielem lokalu mieszkalnego o pow. 43,90 m², położonego w O. przy ul. (...), w którym aktualnie mieszka.

Wobec powyższego należy stwierdzić, iż w niniejszej sprawie powódka M. N. (1) domagała się od pozwanych T. i M. małżonków N. wykonania przysługującego jej roszczenia o wykonanie umowy darowizny lokalu mieszkalnego, w którym wychował się pozwany T. N., i który to lokal za własne pieniądze pozwani wykupili. Realizacja tego roszczenia przez powódkę, jako spadkobierczynię F. N., jest zdaniem sądu sprzeczne z moralnymi regułami postępowania – przyjętymi powszechnie w ramach członków najbliższej rodziny. Więzy rodzinne i to tak bliskie jak między rodzicami i dziećmi, nakazują wzajemne wspieranie się i pomoc nawet w sytuacjach najtrudniejszych. Nakazują też – zdaniem Sądu – zachowanie elementarnej lojalności między rodzicami i dziećmi. Nie ulega wątpliwości, że pozwani zachowali się wobec F. N. w sposób lojalny, nawiązując z nim kontakty rodzinne po wielu latach, oferując pomoc w zakresie mieszkania, a także pomoc materialną w postaci przyszłej darowizny lokalu mieszkalnego.

Zachowanie F. N. wobec syna i później wobec syna i synowej nie można jednak uznać za moralnie akceptowalne. Faktycznie porzucił on dzieci, pozostawiając je pod opieką dziadków. Nie kontaktował się z nimi przez wiele lat, pomimo braku ku temu przeszkód. Nie zainteresował się losem dzieci w żaden inny sposób, w szczególności nie zainteresował się, czy ich potrzeby materialne są zaspokajane i w jaki sposób. Po nawiązaniu relacji, nadal zachował się nielojalnie, w istocie wprowadzając pozwanych w błąd co do swoich potrzeb i intencji uzyskania prawa do dysponowania lokalem mieszkalnym pozwanych. Wbrew swoim twierdzeniom, natychmiast po formalnym uzyskaniu służebności mieszkania, F. N. lokal ten wynajął, czerpiąc z tego korzyści. Zrealizowanie roszczenia powódki o zawarcie przyrzeczonej umowy darowizny, w tej sytuacji doprowadziło by do pozbawienia pozwanych własności lokalu, którego własność nabyli oni własnym staraniem, bez jakiegokolwiek udziału F. i M. N. (1). Realizacja tego roszczenia przez powódkę, wobec powyższych ustaleń i rozważań, była by niesprawiedliwa w odczuciu społecznym i krzywdząca dla pozwanych. Realizacja tego roszczenia nie może być zaakceptowana z punktu widzenia zasad moralnych, dotyczących wzajemnych relacji rodziców i dzieci i jako sprzeczna z zasadami współżycia społecznego nie mogła znaleźć ochrony prawnej.

Mając na uwadze powyższe ustalenia faktyczne i prawne roszczenie powódki jako nieuzasadnione należało oddalić, o czym orzeczono w punkcie I sentencji wyroku.

Biorąc pod uwagę wynik sprawy, w której powódka przegrała, a jednocześnie była zwolniona od ponoszenia kosztów sądowych w całości ze względu na trudną sytuację materialną i rodzinną, Sąd orzekł jak w punkcie II i III sentencji wyroku o kosztach na podstawie art. 102 k.p.c. zasądzając od niej na rzecz pozwany solidarnie kwotę 3.617 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, a jednocześnie nie obciążył jej w pozostałym zakresie kosztami postępowania. Wysokość kosztów zastępstwa procesowego sąd ustalił na podstawie § 6 pkt.6) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.).

SSO Jacek Chmura